

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 2 września 2019 r.

Pozycja 166

POSTANOWIENIE z dnia 15 maja 2019 r. Sygn. akt Ts 28/19

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Leon Kieres,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej G.K. o zbadanie zgodności:

art. 183 ust. 1 w związku z art. 39 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz. U. z 2010 r. Nr 211, poz. 1384, z 2014 r., poz. 94 i z 2016 r., poz. 1636), w brzmieniu obowiązującym przed 6 maja 2017 r., w zakresie, w jakim „pozwala uznać za czyn zabroniony pod groźbą kary, składanie zleceń lub zawieranie transakcji, zgodnych ze szczególnymi regulacjami ustalonymi dla obrotu giełdowego przez spółkę prowadzącą rynek regulowany dokonywanych między akcjonariuszami notowanej na giełdzie spółki, które to zlecenia lub transakcje wpływają na wielkość obrotu akcjami spółki i mogą wpływać na pozycję spółki w publikowanych przez spółkę prowadzącą rynek regulowany indeksach, lecz nie wprowadzają lub nie mogą wprowadzać innych inwestorów w błąd co do ceny akcji”, z art. 42 ust. 1 w związku z art. 2 i w związku z art. 47 i art. 21 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

nadać dalszy bieg skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej, wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 15 lutego 2019 r. (data nadania), G.K. (dalej: skarżąca) wystąpiła z żądaniem przytoczonym w komparycji niniejszego postanowienia.

2. Skarga konstytucyjna została wniesiona w związku z następującym stanem faktycznym.

Skarżąca i jej mąż są akcjonariuszami spółki Boryszew S.A. Od maja 1996 r. akcje spółki Boryszew S.A. są notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych. W marcu 2012 r. spółka została ujęta po raz drugi w indeksie WIG 20. Uchwałą nr 200/2012 z 5 marca 2012 r. w sprawie zmiany „Szczegółowych Zasad Obrotu Giełdowego” (dalej: Zasady Obrotu). Zarząd Giełdy Papierów Wartościowych wprowadził do obrotu giełdowego zlecenie typu

cross. Uchwałą Zarządu Giełdy Papierów Wartościowych z 17 października 2012 r. (nr 1038/2012), w § 36 Oddziału 8 Rozdziału 8 Zasad Obrotu w Systemie UTP sprecyzowano, że zleceniami typu cross są zlecenia z limitem ceny realizowane na sesjach giełdowych w transakcjach zawieranych na podstawie dwóch przeciwstawnych zleceń z tym samym limitem ceny, złożonych w tym celu jednocześnie przez tego samego członka giełdy w imieniu i na rachunek dwóch klientów tego członka giełdy albo w imieniu i na rachunek tego członka giełdy oraz jego klienta.

W 2013 r. istniało realne ryzyko, że spółka akcyjna Boryszew opuści indeks WIG 20. W okresie od 19 do 30 kwietnia 2013 r. na sześciu spośród ośmiu sesji, pomiędzy rachunkiem prowadzonym przez ten sam Dom Maklerski na rzecz męża skarżącej a rachunkiem prowadzonym przez Dom Maklerski PKO BP na rzecz skarżącej, zawarte zostały 24 transakcje typu cross dotyczące akcji spółki. Transakcje te miały istotny udział w dziennych obrotach i wywarły znaczący wpływ na obraz rynku ze względu na wysokość wolumenu obrotów. Celem nadrzędnym tych transakcji było zawyżenie obrotów akcjami spółki, umożliwiające jej utrzymanie się w indeksie WIG 20.

Komisja Nadzoru Finansowego 7 maja 2013 r. podjęła uchwałę o przekazaniu do publicznej wiadomości informacji o zaistnieniu okoliczności wskazujących że na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie dokonano manipulacji akcjami spółki akcyjnej Boryszew, polegającej na składaniu zleceń i zawieraniu transakcji wprowadzających w błąd co do rzeczywistego popytu, podaży lub ceny instrumentu finansowego.

Sąd Rejonowy w T., w wyroku z 21 listopada 2017 r. (sygn. akt [...]) orzekł, co następuje:

– „przyjmując, że skarżąca i [jej mąż] dopuścili się czynu polegającego na tym, iż w okresie od 19 do 30 kwietnia 2013 r., działając wspólnie i w porozumieniu, w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru dokonali manipulacji akcjami spółki Boryszew S.A. poprzez polecenie złożenia zleceń ustalonemu pełnomocnikowi do rachunku i osobiste składanie zleceń oraz zawieranie transakcji mogących wprowadzić w błąd co do rzeczywistego popytu i podaży, a także z zamiarem wywołania innych skutków prawnych, niż te, dla osiągnięcia których faktycznie jest dokonywana dana czynność prawna, tj. czynu stanowiącego występki z art. 183 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz. U. z 2014 r. poz. 94; dalej: u.o.i.f.) w związku z art. 12 [ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2016 r. poz. 1137; dalej: k.k.)], na podstawie art. 66 § 1 i 2 w związku z art. 67 § 1 k.k. warunkowo umarza postępowanie karne wobec nich na okres dwóch lat tytułem próby” (punkt I sentencji);

– „na podstawie art. 67 § 3 w związku z art. 39 pkt 7 k.k. w związku z art. 43a § 1 k.k. orzeka wobec każdego z oskarżonych świadczenie pieniężne na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej w wysokości po 60 000 złotych” (punkt II sentencji);

– „zasądza od każdego z oskarżonych na rzecz Skarbu Państwa po 100 zł tytułem opłat sądowych i obciąża ich wydatkami postępowania po połowie” (punkt III sentencji).

Po rozpoznaniu apelacji od powyższego orzeczenia, wniesionych przez oskarżyciela publicznego, pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego, pełnomocnika skarżącej oraz pełnomocnika męża skarżącej, Sąd Okręgowy w T. wyrokiem z 13 września 2018 r. (sygn. akt [...]):

– zmienił punkt I zaskarżonego wyroku w ten sposób, że „czyn przypisany oskarżonym wyczerpuje znamiona art. 183 ust. 1 [u.o.i.f.] w brzmieniu określonym w tekście jednolitym tejże ustawy z dnia 15 września 2017 r., (Dz. U. z 2017 r. poz. 1768)” (punkt I lit. a sentencji);

– „eliminuje z opisu czynu ustalenie o działaniu oskarżonych «także z zamiarem wywołania innych skutków prawnych niż te, dla osiągnięcia których faktycznie jest doko-

nywana dana czynność prawna» (punkt I lit. b sentencji);

– w pozostałym zakresie utrzymał w mocy zaskarżony wyrok sądu pierwszej instancji (punkt II sentencji);

– zasądził od oskarżonych po 100 zł „tytułem opłat za drugą instancję oraz obciąża ich wydatkami postępowania odwoławczego po ¼ części każdego z nich” (punkt III sentencji);

– zwolnił oskarżyciela posiłkowego od obowiązków ponoszenia kosztów sądowych za drugą instancję i całością wydatków związanych z apelacjami oskarżyciela publicznego i oskarżyciela posiłkowego obciążył Skarb Państwa (punkt IV sentencji).

3. Zaskarżone przepisy w kwestionowanym zakresie – zdaniem skarżącej – naruszają jej prawo do ochrony prawnej czci i dobrego mienia (art. 47 Konstytucji), prawo do ochrony własności (art. 21 ust. 1 Konstytucji), zasady zaufania jednostki do państwa i stanowionego przez nie prawa, zakazu nadmiernej ingerencji oraz określoności przepisów prawa (art. 2 Konstytucji), a także wynikającą z art. 42 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji zasadę podlegania odpowiedzialności karnej wyłącznie za czyn zabroniony przez ustawę w czasie jego popełnienia.

4. Zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 21 marca 2019 r., skarżąca została wezwana do usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej przez doręczenie 5 egzemplarzy pełnomocnictwa szczególnego do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej, a także reprezentowania skarżącej w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym.

Skarżąca wykonała powyższe zarządzenie w przepisany terminie.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072, ze zm.; dalej: u.o.t.p. TK), skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym, podczas którego Trybunał bada, czy odpowiada ona określonym przez prawo wymogom.

2. Przedmiotem zaskarżenia w niniejszej sprawie uczyniono art. 183 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz. U. z 2010 r. Nr 211, poz. 1384, ze zm.; dalej: u.o.i.f.), w brzmieniu obowiązującym w kwietniu 2013 r.: „Kto dokonuje manipulacji, o której mowa w art. 39 ust. 2 pkt 1-3, pkt 4 lit. a lub pkt 5-7, podlega grzywnie do 5 000 000 zł albo karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5, albo obu tym karom łącznie”.

W myśl art. 39 ust. 2 pkt 1 u.o.i.f. manipulację stanowi „składanie zleceń lub zawieranie transakcji wprowadzających lub mogących wprowadzić w błąd co do rzeczywistego popytu, podaży lub ceny instrumentu finansowego, chyba że powody tych działań były uprawnione, a złożone zlecenia lub zawarte transakcje nie naruszyły przyjętych praktyk rynkowych na danym rynku regulowanym”.

Jako wzorce kontroli skarżąca powołała art. 42 ust. 1 w związku z art. 2 w związku z art. 47 i art. 21 ust. 1 Konstytucji.

3. Trybunał stwierdza, że analizowana skarga konstytucyjna spełnia przesłanki warunkujące przekazanie jej do rozpoznania merytorycznego, gdyż:

1) została sporządzona w imieniu skarżącej przez adwokata (art. 44 ust. 1 u.o.t.p. TK);

2) skarżąca:

a) wyczerpała przysługującą jej drogę prawną (art. 77 ust. 1 u.o.t.p. TK), ponieważ

wyrok Sądu Okręgowego w T. z 13 września 2018 r. (sygn. akt [...]) jest prawomocny i nie przysługują od niego żadne zwykłe środki zaskarżenia,

b) dochowała przepisanego terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej (art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK), ponieważ odpis wymienionego wyżej wyroku został doręczony pełnomocnikowi skarżącej 15 listopada 2018 r., a skarga została wniesiona 15 lutego 2019 r.,

c) prawidłowo określiła przedmiot kontroli (art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p. TK), wskazała, które konstytucyjne prawa i wolności oraz w jaki sposób – jej zdaniem – zostały naruszone (art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p. TK), a także przedstawiła w tym zakresie stosowne uzasadnienie (art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p. TK).

4. W ocenie Trybunału skarga konstytucyjna nie jest obarczona nieusuwalnymi brakami formalnymi, o których mowa w art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p. TK, zaś sformułowane w niej zarzuty nie są oczywiście bezzasadne w rozumieniu art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p. TK.

Istota problemu poruszonego przez skarżącą sprowadza się do ustalenia, czy niezgodne z Konstytucją jest uznanie za czyn zabroniony pod groźbą kary składania zleceń lub zawierania transakcji – zgodnych ze szczególnymi regulacjami ustalonymi dla obrotu giełdowego przez spółkę prowadzącą rynek regulowany – dokonywanych między akcjonariuszami notowanej na giełdzie spółki, które to zlecenia lub transakcje wpływają na wielkość obrotu akcjami spółki i mogą wpływać na jej pozycję w publikowanych przez spółkę prowadzącą rynek regulowany indeksach, lecz nie wprowadzają lub nie mogą wprowadzać innych inwestorów w błąd co do ceny akcji. Kwestionowany art. 183 ust. 1 u.o.i.f. nie wskazuje wszystkich znamion czynu zabronionego, albowiem określa tylko adresata normy prawnokarnej i sankcję za jej naruszenie. Co do znamienia określającego czynność sprawczą przepis ten odsyła do art. 39 ust. 2 pkt 1 u.o.i.f., zgodnie z którym wyłączona jest karalność przewidzianej w tym przepisie manipulacji instrumentami finansowymi, jeżeli powody podjętych działań były uprawnione, a złożone zlecenia lub zawarte transakcje nie naruszyły przyjętych praktyk rynkowych na danym rynku regulowanym.

W związku z powyższym należy zauważyć, że art. 183 ust. 1 w związku z art. 39 ust. 2 pkt 1 u.o.i.f. zawierają pojęcia niezdefiniowane przez ustawodawcę. Tym samym – jako przepisy determinujące znamiona strony przedmiotowej czynu określonego w art. 39 ust. 2 pkt 1 u.o.i.f. – uniemożliwiają właściwą rekonstrukcję normy karnej w zakresie wskazanym przez skarżącą.

Wziąwszy powyższe pod uwagę, dyskwalifikacja formalna analizowanej skargi konstytucyjnej na etapie wstępnej kontroli w istocie wykraczałaby poza ramy art. 61 ust. 1 i 4 u.o.t.p. TK.

W związku z powyższym – na podstawie art. 61 ust. 2 u.o.t.p. TK – postanowiono jak w sentencji.